

Zpráva ze studijní cesty do Reykjavíku

Projekt Společně pro ženy: pojďme o tom mluvit – studijní cesta

Číslo projektu 3960019

Příjemce: Jako doma – Homelike, o.p.s.

Zpracovala Jitka Kolářová

Úvodem

Na Island jsme vyjeli díky spolupráci s partnerskou organizací Samtok um kvennaathvarf, což je jediný islandský azylový dům pro ženy – oběti domácího násilí, a díky finanční podpoře Fondu pro NNO.

Studijní cesta byla navázána na projekt Společně pro ženy: pojďme o tom mluvit, kde jsme se začaly intenzivně věnovat tématu násilí na ženách bez domova. Díky projektu vzniklo divadelní představení ONY, koncept diskusí s mládeží o násilí a bezdomovectví nebo třeba seminář o práci s oběťmi i původci násilí.

Na Island jsme vyjeli s plánem rozšířit své znalosti a dovednosti v této oblasti – zejména jsme se chtěli dozvědět o nastavení islandských služeb pro ženy bez domova a ženy, které zažily násilí. Specificky nás pak zajímala práce s lidmi s traumatem, vedení svépomocných skupin a nastavení kampaní cílených na původce násilí.

Vyjeli jsme na začátku září, kdy po létě všechny služby zase plně fungují a doprava a obecně fungování v zemi ještě nejsou ohrožené drsným zimním počasím. Program trval šest dní, během nichž jsme se dozvěděli spoustu nových věcí a měli i příležitost reflektovat to, jak fungují nejrůznější služby v našich organizacích.

Na cestu se vydaly za Jako doma Alexandra Doleželová, Jitka Kolářová a Lenka Vrbová, dále Bára Holušová za pražské Intervenční centrum a Monika Bjelončíková za ostravské ASLIDO.

První den – 2. září

Drekaslod

Naše první kroky vedly do organizace Drekaslod, což je malá neziskovka s jedinou zaměstnankyní a několika dobrovolníky, která poskytuje poradenství a terapii lidem, kteří se stali obětí násilí. Jejich záběr je široký – pracují s ženami i muži, a neomezují se pouze na domácí násilí, ale věnují se třeba i sexuálnímu násilí nebo šikaně a bossingu v práci.

Cílem organizace bylo odebrat násilí různé nálepky a věnovat se traumatizovaným lidem jako celku. Drekaslod vlastně vznikla jako reakce na Stígamot, což je feministická (více dále) organizace, která pracuje pouze se ženami a věnuje se obětem sexuálního násilí a ženám v sexbyznysu (který také vnímá jako násilí). Pro zakladatelku Drekaslod to byl příliš omezený přístup a proto se rozhodla založit novou organizaci, která by byla i pro muže a lidi, kteří zažívají další formy násilí.

Drekaslod usiluje o domáckou, přátelskou atmosféru, rozhodně se chce vyvarovat toho, aby působila jako nějaká „vyslychající instituce“. I proto jsou mezi terapeuty lidé, kteří sami zažili nějaké násilí a mají zkušenost s psychiatrickou péčí, která není vždy k lidem citlivá.

Dozvěděli jsme se, jak v Drekaslod fungují svépomocné skupiny a že jejich dvěma základními aktivitami jsou práce na emocích (vyrovnat se s depresí, studem apod.) a práce na nových věcech

(kdo opravdu jsem, jak budu nově fungovat). Skupina se zaměřuje na budování sebevědomí a vědomí hranic. Seznámili jsme se s dvanáctistupňovým programem terapie.

Možná překvapivé bylo, že více než jednu třetinu lidí, kteří služby Drekaslod využívají, jsou muži, kteří často trpí násilím od své partnerky kvůli dětem (bojí se, že o děti po rozvodu přijdou a že děti zůstanou s násilnou matkou) a protože nechtějí být mužem, který ubližuje ženě.

Pro Jako doma bylo inspirující, že organizace je hodně tvořená lidmi, kteří si zažili násilí a kteří prošli službami Drekaslod. Jejich logikou je, že Drekaslod je tvořená všemi, kdo jí nějak procházejí.

Stígamot

Pak jsme se přesunuly do Stígamot – starší sestry Drekaslod. Je to feministická organizace s tradicí, kterou z ČR příliš neznáme. Zaměřuje se jak na podporu přeživších násilí (incestu, znásilnění, porna, prostituce, obchodu s lidmi) a také ta politickou činnost ve smyslu osvěty, prevence, lobbyingu, sběru dat apod.

Stígamot vznikl jako reakce na to, že až do poloviny 80. let 20. století bylo téma incestu a sexuálního zneužívání v rodině v islandské společnosti tabu. Když se pak o tomto tématu poprvé začalo mluvit, objevilo se obrovské množství lidí, kteří toto násilí zažili a chtěli o něm začít nahlas mluvit. Tak se feministické hnutí začalo tímto tématem zabývat. Hned od začátku jejich přístup byl nastaven tak, že nejvíce znalostí o incestu mají samotní přeživší, a proto byla terapie založena na peer podpoře.

Stígamot se intenzivně věnuje kampaním proti násilí na ženách, do něhož řadí i pornografii a prostituci. Hodně polemizují s liberální koncepcí „sexuálních pracovníků“ a odmítají mýtus „šťastné štětky“ – tvrdí, že není pravda, že by ženy chtěly pracovat v sexbyznysu. Hodně propojují znásilnění s prostitucí.

Pravděpodobně i díky Stígamot má Island zákon, který kriminalizuje nákup sexuálních služeb, stejně jako produkci a distribuci pornografie. To ale neznamená, že by se sex na Islandu neprodával, ale podle Stígamotu se to děje i díky benevolenci policie a politiků. Stígamot proto vede kampaně, které na tuto tichou dohodu upozorňují. Jendou z nich byla třeba Big Sister, kdy za pomoci několika desítek dobrovolnic fingovaly nabídku sexuálních služeb po telefonu a chatu a sesbíraly informace i u zákazníků, kteří na nabídku kývli. Tyto informace byly předány policii, k akci byla také svolána tisková konference, která pak vyvolala velkou společenskou debatu.

Stígamot také upozorňuje na neustále nově vznikající cesty, jak prodávat sexuální služby tak, aby to nebylo zákonem postižitelné. Jednou z nich byly tzv. Champagne clubs, kde si zákazníci kupovali „konverzaci“ s ženami. Akce Stígamotu vedla k tomu, že policie v krátké době tyto kluby uzavřela.

Stígamot je ale zapojen to aktivit feministického hnutí, které se týkají jiných témat, třeba platových nerovností žen a mužů nebo nerovného rozpočtování v neprospěch žen. Stígamot má také svépomocné skupiny pro oběti sexuálního násilí.

Druhý den – 3. září

Další den jsme odstartovaly setkáním se ředitelkou naší partnerské organizace, kde jsme probíraly aktivity projektu a řešily administrativní záležitosti.

Islandská armáda spásy

Pak nás čekalo setkání se zástupkyní islandské Armády spásy, a to opět v prostorách Samtok um kvennaathvarf, protože Armáda spásy momentálně přišla o své prostory, kde ubytovávala lidi bez domova. Jedná se asi o dvě stovky lidí, mezi nimi hodně migranty, uživatele drog nebo lidi

s psychickým onemocněním. Armáda spásy pro ně spoluprací s reykjavickou radnicí hledá novou budovu.

Islandská AS se hodně inspiruje tou norskou, která je prý hodně progresivní. Snaží se například nabízet lidem bez domova práci podle jejich potřeb (menší úvazky, kratší hodiny), stejně jako zvažuje různá opatření v rámci harm reduction.

Důvodem ztráty bydlení jsou na Islandu nejčastěji drogy. Dozvěděli jsme se o specificky islandském fenoménu, kdy se už třetí generaci reprodukuje traumata, násilí a užívání drog kvůli necitlivé ústavní převýchově „nezvladatelných“ dětí v 50 a 60. letech.

Je tu také skryté bezdomovectví, a lidé nově ztrácejí byt i kvůli chudobě – ohroženy jsou zejména matky samoživitelky. Další ohroženou skupinou jsou právě migranti, kteří v ekonomické krizi přišli o práci jako první. Na Islandu prý tvoří 40% lidí bez domova lidé z Polska, kteří tu ale v nouzi nedostávají téměř žádnou pomoc.

Mluvili jsme o postoji k užívání návykových látek při využívání různých sociálních služeb. V AS nemusíte být střízlivý, abyste mohli na noclehárně přespat, ale nesmíte užívat návykové látky přímo v prostorách AS. Tohle pravidlo je ale postaveno na důvěře – lidé nejsou u vchodu prohledáváni.

Dozvěděli jsme se také o tom, jak organizace řeší bezpečí žen. Stávalo se totiž, že na smíšených pokojích ženy byly ve spánku obtěžovány muži (někdy i naopak), proto vznikl pokoj jen pro ženy. Bohužel se z uzavřeného pokoje stala šlehárna, takže AS tuto specifickou místnost zrušila.

AS zkouší různé další modely, například postavili několik malých domků pro bývalé uživatele drog, jako tréninkové bydlení s možností využívat další služby a terapie. S lidmi bez domova vytvořili uměleckou výstavu, pořádají fotbalové zápasy pro ženy i muže, mají divadelní skupinu. AS rází přístup, že je důležité zkoušet různé věci, a když nefungují, opustit je a zkusit něco jiného – prostě nebýt hrdí na to, že jsme něco vymysleli.

Městská policie

Pak jsme navštívili reykjavickou policii a setkali se s policistkami, které vedou projekt zaměřený na potírání domácího násilí. Ačkoliv se jedná o pilotní projekt, který funguje teprve tři čtvrtě roku, podařilo se jim prý převrátit priority policie a zaměřit se zejména na zločiny proti zdraví a životě, ne proti majetku. Domácí násilí obvykle takovým zločinem je, až dosud ale bylo hodně tabuizované a neřešené (nebo nedořešené).

Ačkoliv Island má zákonné nástroje pro řešení domácího násilí, nebyly příliš využívány. Nyní se je policie snaží více využívat, vést vyšetřování hodně citlivě vůči oběti (například vyhnout se opakovaným výsledkům a retraumatizaci), ale zároveň také působit preventivně. Policie také spolupracuje se sociálními pracovníky a pracovníci, kteří přijíždějí k případu domácího násilí přímo s policií, aby mohli ihned pomoci (a fungují také jako svědci). Po týdnu od incidentu se policie a sociální pracovníci/-e opět zastavují v dané domácnosti, aby zjistili vývoj v dané věci, nabízejí např. risk assessment apod.

Velkým specifickým Reykjavíku je jeho „sousedskost“ – lidé se znají a spolupráce policie s návaznými sociálními a terapeutickými službami je tak mnohem jednodušší a provázanější. Policie tak například násilným osobám doporučuje poradnu a terapie Karlar til abyrgardar, kterou jsme také později navštívily.

Islandská policie je ale jiná i z dalších důvodů: policisté a policistky nenosí zbraně a svou činnost berou jako službu veřejnosti, nebo jako silové prosazování zákona. To bylo vidět i z jejich postoje

k lidem bez domova – ti často tráví čas na veřejném prostranství před sídlem policie, a když je v noci velká zima, nechává je policie přespát uvnitř na služebně. Islandská policie je instituce, která má největší důvěru islandské veřejnosti (více než parlament) a jejich facebookový profil lajkuje čtvrtina obyvatel Islandu...

Třetí den – 4. září

Islandský Červený kříž

Seznamujeme se se dvěma službami islandského Červeného kříže, které souvisejí s naším tématem: s noclehárnou pro ženy Konukot a s terénní „sanitkou“ pro uživatele drog v rámci programu harm reduction.

Ženská noclehárna, kam se později i zajedeme podívat, byla otevřena v roce 2004 na zkoušku, protože ženské bezdomovectví bylo hodně skryté, takže nebylo jasné, kolik žen její služby bude využívat. Ukázalo se, že taková služba byla potřebná, protože počet žen i nocí, které tam stráví, stále roste.

Noclehárna je malá dům na kraji města, která má společnou jídelnu (ženy dostávají teplou večeři zdarma) a několik vícelůžkových pokojků. Ženy nemusejí být střízlivé, aby službu využily, neměly by ale návykové látky užívat uvnitř domu. Fungování noclehárny je postaveno na hodnotách otevřenosti všem a bezpečí. Službu má vždy někdo z dobrovolníků ve spolupráci s personálem ČK, tak je zajištěn technický chod, ale i lidský, nerutinní přístup.

Povídali jsme si také o hodnotách a historii přístupu harm reduction a o sanitce s pojízdnou ordinací pro uživatele drog, kterou ČK v tomto duchu zřídil. Cílem této služby není ukončit braní drog, ale snížit rizika, která s tím souvisejí, což je osvobozující přístup jak pro klienty, tak pro sociální pracovníky – jde o to potkat se klienty tam, kde právě jsou, a ne je nutit splnit kritéria, které jim nastavíme zvenku.

Islandské sociální služby jsou většinou postavené na požadavku střízlivosti, což ale znamená, že mnoho lidí ze služeb úplně vypadává, protože jim nevyhovuje patronizující přístup léčeben apod.

Počet injekčních uživatelů drog na Islandu není známý, jsou jen odhady, které se dosti liší, pohybují se ale v řádu stovek. Uživatelé drog jsou hodně skrytí a stigmatizovaní – což opět souvisí s tím, že se tu každý zná s každým. Island je také specifický typem drog, které se tu užívají – např. vůbec se tu neprodává heroin, většina uživatelů je závislá na stimulantech (včetně ritalinu – léku, který se tu prodává na černém trhu). Jeho uživatelé si jej musejí aplikovat až patnáctkrát denně, což výrazně zvyšuje potřebu čistých pomůcek pro aplikaci.

Ty nabízí auto ČK, stejně jako základní zdravotní péči a informace o bezpečném užívání. Důležité je, že služba nabízí bezpečí a důvěru a uživatele neobvinuje a nedívá se na ně předsudečně. Zásadní je také zapojení uživatelů do nabídky služby – pracovníkům a pracovnícím sanitky dávají informace o novinkách v návykových látkách, o jejich rizicích, zkoušejí také nové aplikační pomůcky, než je sanitka začne distribuovat.

Auto má pevná stanoviště a časy, zajíždí ale také na různá místa na zavolání klientů a klientek. Díky této možnosti službu začalo využívat více žen, protože ty jsou často někde schované a v sociálních službách se necítí bezpečně.

Dozvěděli jsme se také hodně o důležitých detailech v komunikaci s traumatizovanými ženami, které často mají zkušenosti s odebráním dětí, s násilím, s vězením, zásahy policie apod. Všechny retraumatizující faktory (jakými mohou být klidně jen klíče zavěšené na pásku) se snaží pracovníci a

pracovnice sanitky minimalizovat, aby se uživatelé této služby cítili bezpečně a službu chtěli využívat. Důležité tu totiž je, že jakmile lidem dáte důvěru a možnost, aby se chovali zodpovědně vůči zdraví svému i svého okolí, budou se tak chovat.

Se zaměstnankyní ČK jsme se poté ještě setkaly o víkend, kdy jsme s ní natočili rozhovor o práci s lidmi s traumatem, principech harm reduction a zapojování uživatelů do sociálních služeb. Absolvovali jsme také prohlídku města z pohledu sociálně marginalizovaných.

Pátý den – 7. září

Karlar til abyrgdar

Začínáme návštěvou v Karlar til abyrgdar, což je poradna a terapeutická služba pro násilné osoby. Setkáváme se se dvěma psychology, kteří terapii vedou. Služba funguje už od roku 1998 a je zaštitěna ministerstvem sociálních věcí. Začala jako služba pro násilné muže, ale nyní službu čím dál více vyhledávají i ženy.

Hned na začátku se bavíme o různých mýtech a souvislostech násilného chování: například že je tu silná korelace v tom, že násilné osoby byly často v dětství obětmi násilí – neplatí to ale vždy. Další věcí je, že alkohol a drogy snižují toleranci a realistické uvažování, ale lidé na pod vlivem návykových látek nemusejí být vždy agresivní – často je to až po vystřízlivění.

Do KTA docházejí klienti dobrovolně, není tu instituce nařízené terapie. Během ní se učí vidět spouštěče vzteku a agresivity, což jsou často pocity bezmoci nebo nějakého zranění ve vztahu. Práce s klienty tedy začíná od velice základních věcí jako poznání sebe sama, práce s pocity, přístup k ženám a mužům, sex založený na respektu apod.

Bavíme se o různých formách násilí – jednou z méně známých je latentní násilí, což může být en drobné gesto nebo zvýšení hlasu, které partnerku nebo děti dokáží vyděsit, protože mají zkušenost, že to je hrozba předcházející dalšímu násilí.

Dozvídáme se o podobě terapie: začíná se individuálním sezením, kdy klienti detailně popisují násilné situace, aby si opravdu uvědomili své jednání a jeho ničivé dopady. A učí se přebírat zodpovědnost za své chování (tj. že to byli oni, kdo uhodili svou ženu, ne že ona je vyprovokovala). Po několika setkáních také proběhne rozhovor s partnerkou – ale bez účasti násilného partnera. Po individuálních setkáních lze přejít na skupinovou terapii, která může trvat i dva roky.

Terapie je rozložená do několika kroků – prvním z nich je vůbec uvědomění si, že máme problém, dále že se dokážeme naučit ovládat své jednání, a také třeba, že jsme dobrým člověkem (dokázat se ocenit a přijmout chválu). Fyzické násilí prý není až tak těžké ukončit, to při terapii vymizí tak do tří měsíců, psychologické obtíže a naučené reakce ale mají mnohem delší trvání.

Svépomocná skupina se schází pravidelně a dlouhodobě, je v ní asi 6-8 mužů a na každém setkání se věnují jednomu konkrétnímu tématu. Pro muže je hodně přínosná v tom, že je to jedno z mála míst, kde si mohou bezpečně promluvit o sexu, vztahu s dětmi nebo třeba otcem, a kde mohou od jiných mužů získat podporu a ocenění.

Dále mluvíme o genderových rozdílech v páchaném násilí – u fyzického a sexuálního násilí je obvykle pachatelem muž, ženy také dostávají od mužů více výhrůžek než naopak. Takže ačkoliv ženy také páchají domácí násilí, nelze říkat, že je to stejné. A

Psychologové se často zmiňovali o své pozici či roli: nabízejí podporu násilným osobám, protože násilí je vážný společenský a zdravotní problém, ale nikdy násilné osoby neomlouvají nebo nebrání. Snaží

se jednak o otevřenost vůči partnerkám mužů, kteří procházejí terapií, ale i o spolupráci s feministickým hnutím, pro nějž je násilí na ženách velké téma.

Islandská ženskoprávní asociace

Islandská ženskoprávní organizace (IWRA) funguje od roku 1907, kdy byla založena Bríet Bjarnhéðinsdóttir, jednou z hlavních bojovnic za ženské volební právo (to platí od roku 1915). Asociace sídlí v domě, který byl postaven za příspěvky dárců a dárkyň a kde je centrum feministických aktivit Reykjavíku – od kanceláří pro prostory na setkávání a grassroot aktivity.

IWRA se zaměřuje zejména na lobbying a mezinárodní aktivity, což jim usnadňuje jejich pozice tak staré a vlivné organizace. Islandské ženské hnutí je dlouhodobě dosti úspěšné v prosazování práv žen, například v období druhé vlny feminismu se opravdu podařilo ženám dostat se do všech oblastí politiky a veřejného života.

Aktuálně není ženské hnutí příliš aktivní, ale vedou se diskuse o intersekcionalitě, o vztahu sexuální svobodě (a nahotě – akce Free the Nipple) a o sexuálním násilí. Nedávno se také objevila grassroot skupina žen zaměřená na tělesné postižení, jiná se zase věnuje etnicitě a pozici migrantek.

V posledních letech se také rozšířil zájem mládeže o feminismus – na řadě středních škol se objevily nepovinné kurzy gender studies, nyní se zvažuje, zda by neměly být součástí kurikula.

Od roku 2010 tu také mají certifikovaný standard pro genderovou platovou rovnost pro zaměstnavatele.

Hodně se bavíme o vlivu ekonomické krize na politiku – po krizi se tu prý ještě zvýšil podíl žen v politice. Neokapitalismus se totiž ukázal jako nefunkční, a islandská veřejnost je nakloněna k solidárnímu řešení krize, levicovým myšlenkám a rovnosti.

Šestý den – 8. září

Samtok um kvennaathvarf

Poslední den stáže se dostáváme k důkladné prohlídce azylového domu pro ženy naší partnerské organizace. Vznikla v roce 1982 v druhé vlně feminismu, která tu, jak postupně zjišťujeme, byla hodně silná. Je určená ženám a dětem, které zažily nějakou formu domácího násilí (nebo i obchod s lidmi). Je to jediný azylový dům tohoto typu na Islandu.

Kromě azylového bydlení nabízejí také poradenství pro ženy, které bydlí doma, žijí v násilném vztahu a potřebují posílit. Nově se klade větší důraz na práci s dětmi, protože se ukazuje, že děti o násilném vztahu vědí mnohem více, než se předpokládalo, a je třeba jim nabídnout odpovídající podporu. Tuto službu ale azylovému domu zajišťuje specializovaná organizace.

Organizace nabízí také telefonickou krizovou linku, svépomocnou skupinu, arteterapie, pomoc sociální pracovnice, a také pořádá vzdělávací a osvětové akce pro odbornou i laickou veřejnost.

O práci se dělí zaměstnankyně i dobrovolnice (ty se často věnují péči a hře s dětmi, aby matky měly prostor odpočívat nebo řešit svou situaci).

Azylový dům patří organizaci – během let se jim podařilo udělat několik fundraisingových akcí, kdy koupily nebo rekonstruovaly dům pro ženy. Jinak to tu funguje podobně jako v jiných organizacích – provoz hradí stát a město.

Azylový dům spolupracuje s policií (mají jednu stálou policistku, která sem pravidelně dochází a řeší s ženami, zda chtějí podat trestní oznámení, co je čeká během procesu a vyšetřování apod.

Organizace také spolupracuje s Červeným křížem, který jim posílá dobrovolník, ale i oblečení pro ženy a děti. Do domu dochází i kosmetička, která sama zažila násilí, a tak poskytuje svou péči ženám zdarma. Učí se tu jóga, docházejí budoucí kadeřníci a kadeřnice – hodně věcí tu funguje na dobrovolné, sousedské bázi.

Je tu osm pokojů, a nikdy se nestane, že by nějakou ženu v nouzi nepřijali – vždy se najde alespoň matrace nebo rozkládací pohovka. Azylový dům poskytuje ženám jídlo, ty se střídají u vaření, což je také jistá forma terapie.

Alkohol a drogy se tu nesmějí užívat, je to především kvůli přítomnosti dětí a také kvůli tomu, že psychoterapie je pro lidi na drogách nevhodná a neúčinná. Je tu ale jistá tolerance (sklenice vína se neřeší) a neprobíhá žádné testování.

Mezi klientkami azylového domu je v poslední době stále více migrantek. Na to se organizace snaží reagovat rozšířením jazykových znalostí personálu a využíváním překladatelek. Druhou největší skupinu tu představují Polky. Migrantky jsou často silně závislé na svém partnerovi, který je třeba úplně izoluje od okolního světa, ale protože na něm závisí jejich možnost pobytu na Islandu, nechtějí se nechat rozvést, což násilní muži snadno zneužívají.

Svépomocná skupina tu funguje trochu jinak než např. v KTA. Časová dotace je pouze 24 hodin, a často se skupina odehraje během víkendových setkání v rámci jednoho měsíce, takže je mnohem intenzivnější. Nejprve se věnují tématu "kdo jsem", v dalších sezením se pak mluví o násilí, o dětství, sebeobrazu, strachu a pocitu viny, hranicích, závislosti, odpuštění – vždy dle potřeb skupiny. Do aktivit se hodně zařazují výtvarné, meditativní a reflexivní aktivity, nebo třeba role-play.

Během svépomocné skupiny je důležité zajistit hlídání dětí – to se často děje na dobrovolnické bázi.

Muži říkají znásilnění NE

Naše poslední setkání je na půdě univerzity, kde setkáváme s jedním představitelem kampaně *Muži říkají znásilnění NE* (který tu teď má na starosti oblast rovných příležitostí). Kampaň začala zdola v roce 2003, kdy bylo téma sexuálního násilí hodně živé a řada mužů cítila potřebu se k tomu nějak vyjádřit. Začali velice jednoduše – frisbíčky s nápisy jako „Znásilnil někoho tvůj kámoš?“, což v řadě mužů vyvolalo hodně obranné reakce.

Další rok už byla kampaň trochu propracovanější, skupina mužů v rámci kampaně jezdila na festivaly, kde bývá hodně znásilnění, a oslovovala muže, diskutovala s nimi a dávala jim informační materiály.

Zároveň skupina interně diskutovala svou politiku a pozici. Identifikovali se jako součást feministického hnutí, a hodně se věnovali otázkám maskulinity, moci a privilegií, a genderově podmíněného násilí.

Kampaň byla hodně podporována i ze strany médií a politiky. Důvodem nejspíš bylo, že muži – feministé mají mnohem větší kredibilitu než ženy, což byla také hodně diskutovaná otázka: jak spolupracovat na feministických tématech, aniž by muži přitáhli všechnu pozornost na úkor žen, a tím se reprodukoval feminismem kritizovaný patriarchální vzorec.

Nicméně, kampaň fungovala dále několik let, princip byl stále stejný – oslovovat muže, aby zaujali postoj proti znásilnění „znásilnění není v pořádku, a muži by s tím měli něco dělat“. Cílem bylo také nepodporovat běžný způsob „mužského řešení“ znásilnění – tedy, že půjdou násilníkovi fyzicky ublížit, a tedy převzít zcela kontrolu nad situací, opět na úkor ženy. Stejně tak se snažili vyhnout heslům potvrzujícím tradiční maskulinitu jako „správný muž neznásilňuje, ale chrání“. Kampaň také usilovala o nekonfrontační, neobviňující přístup, protože muži se pak obvykle zaseknou a začnou se

bránit: „neříkáme, že všichni muži znásilňují, ale násilníci jsou většinou muži“ a používali k tomu statistiky od Stígamotu.

Nástroji kampaně se kromě frisbíček staly také pohlednice poukazující na mýty kolem znásilnění. Nejvíce se tedy osvědčila přímá práce s lidmi, formou „peer pressure“ od jiných mužů, která je podpořená mediálně – lidé kampaň prostě znali.

Skupina kolem kampaně byla založená na volné síti přátel, což znamenalo, že když ti nejaktivnější odešli, kampaň pomalu přestala fungovat.

Dále jsme diskutovali podobu naší kampaně, a jak do ní zapojit muže, aby byla efektivní.

Závěr

Studijní cesta pro nás byla hodně přínosná, protože jsme se setkali s řadou lidí, pracujících v nejrůznějších institucích a oblastech a také se různě vztahujících k tématu násilí na ženách. Dozvěděli jsme se hodně praktických nápadů, jak pracovat s ženami s traumatem a jak vést svépomocné skupiny, dostali jsme tipy na odbornou literaturu a další organizace. V diskusích jsme si také tříbili podobu naší kampaně proti násilí na ženách, která bude zacílená na muže a která byla doposud pro nás dosti velkým oříškem.

Důležité ale bylo prostě mít i příležitost diskutovat o různých aspektech naší práce, uvědomovat si (kulturní, společenské, ekonomické, zákonné) podmínky, v nichž pracujeme a které se mnohdy od Islandu liší. Studijní cesta nám prostě dala nejen inspiraci, ale i prostor promýšlet a reflektovat naši činnost, na což v běžném provozu nezbývá čas.